

Проф. др *Саша МИЈАЛКОВИЋ**
Криминалистичко-полицијска академија, Београд

UDK - 323.28 (443.611)::28

323.28 : 347.172::28

Оригинални научни рад

Примљен: 18.02.2016.

Ревизија: 22.5.2016.

Датум прихватања: 14.6.2016.

Изазови идентитета у контексту терористичких напада „Париз 2015“

Анстракт: Незапамћени талас избеглица које су тражиле уточиште у Европи током 2015. године, а које су највећим делом муслимани, код појединих Европљана појачао је већ постојеће доживљавање имиграције као претње личном запослењу, животном стандарду, социјалној држави и националној економији, али и као угрожавање сопственог (личног и колективног) – европског и хришћанског идентитета. Такве околности погодују развоју расизма и ксенофобије код домицилног становништва, али доводе и до реакције имиграната којима међународно право гарантује извесна права, слободе и заштиту. Истовремено, исламистичке терористичке организације злоупотребљавају негативну реакцију Европљана на мигрантску кризу као изговор за вршење терористичких напада, иако су напади заправо одмазда за ангажовање НАТО снага у бомбардовању Авганистана, Ирака и Сирије, а пре свега тзв. Исламске државе, односно вид борбе против културо-

* sasa.mijalkovic@kpa.edu.rs

Рад је резултат два научно-истраживачка пројекта Криминалистичко-полицијске академије у Београду под називом: *Развој институционалних капацитета, стандарда и процедура за супротстављање организованом криминалу и тероризму у условима међународних интеграција* (финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије (бр. 179045), за период 2011-2015, руководилац пројекта проф. др Саша Мијалковић) и *Управљање полицијском организацијом у спречавању и сузбијању претњи безбедности у Републици Србији* (за период 2015-2019), руководилац пројекта проф. др Дане Субошић.

лошке доминације и утицаја глобалног Запада на исламски свет и „пут“ стварања исламских држава. Један од таквих мучких терористичких напада догодио се у Паризу крајем 2015. године. То је додатно подгрејало тензије које су, генерално, засноване на различитости идентитета муслимана с једне и националиста – екстремних десничара, а посебно неонациста – тобожњих „чува-ра хришћанства и Европе“, с друге стране. С тим у вези, у раду је учињен осврт на политизовање и злоупотребу ислама (иначе веома мирољубиве и толерантне религије) у терористичке сврхе, због чега су неоправдано стигматизовани сви муслимани, као и на реакцију Европљана.

Кључне речи: *етницитет, религија, идентитет, „мигрантска криза 2015“, тероризам, људска безбедност, национална безбедност, европска безбедност, Париз, Европа.*

Увод

Свет је мултикултуралан, што је последица постојања бројних друштвених група које имају својствена (етничка, верска, расна, географска, сексуална, политичка итд.) обележја – идентитете.¹ Из аспекта овог рада, значајни су *етнички идентитет* („осећај и ознака припадности етничкој групи“ (Хараламбос, Холборн, 2002:223, 273)) и *верски идентитет* (по аналогiji, то су осећај и ознака припадности верској групи и/или слеђење и практиковање конкретне верске доктрине).

Етнички и верски идентитети су од пресудног значаја за безбедност друштва: оно што је за државу суверенитет, то је за друштво идентитет: „кад изгуби суверенитет, држава је нестала, а кад изгуби идентитет, друштво није преживело“ (Weaver, 2003:366, 368). Овде нестанак групе не подразумева уједно и физичко истребљивање њених припадни-

¹ „Идентитет је свесни или несвесни доживљај суштинске самоистоветности и континуитета *властитог ја* током дужег времена, без обзира на његове мене у различитим периодима и околностима. *Осећање личног идентитета* засновано је на два истовремена запажања: запажања самоистоветности и непрекидности човековог постојања у времену и простору и опажања чињенице да други људи то запажају и признају. Различити субјекти могу да буду идентични уколико имају једнаке одређујуће особине. Идентитет се развија и подложан је променама“ (Требејшанин, 2001:179, 226-227).

ка; у најмању руку, реч је о немогућности препознавања конкретног колектива који је имао својствена идентификациона обележја.²

Сукоби између носилаца различитих идентитета најчешће настају због нетолеранције према доминирајућим (често непомирљивим) различитостима у њиховим идентитетима, па испољавање идентитета једне групе ствара осећај угрожености код припадника других група. Такав осећај, иако неретко неоправдан, рађа конфликте и нова угрожавања. Последице тога су: *угрожавање идентитета* (нпр., ускраћивање права на слободу вероисповести, на вршење верских обреда и ритуала, на истицање националних и етничких симбола итд.); *угрожавање манифестације идентитета* (нпр., рушење верских и културних објеката и историјских споменика, онемогућавање њихове изградње, уништавање гробаља, библиотека, музеја итд.); *односно угрожавање појединаца и колектива због њиховог идентитета* (нпр., дискриминација, физичко насиље, тероризам или рат против припадника друге етничке или верске групе, геноцид, етничко чишћење, урбацид, насилна асимилација групе итд.) (Мијалковић, 2015а:17).

Тешко је схватити, још теже објаснити то да је човечанство, иако на врхунцу технолошког развоја и глобализације у којој би, према логици ствари, групни идентитети требало да слабе на рачун „припадања глобалном селу“, још увек оптерећено проблемима који проистичу из тензија између различитих националних, етничких и верских група. Ови проблеми су, нажалост, и у Европи све бројнији и већи.

Наиме, после II светског рата, Европа је постала одредиште многих из земаља глобалног Истока. Даље, либерализацијом миграционе политике у контексту евроинтеграција омогућене су масовне миграције ка земљама Европске уније, првенствено ка онима са „јаким економијама“. Истовремено, последњих година појачани су конфликти на територијама држава централне Евроазије (Авганистан, Ирак, Сирија), што је подстакло масовне миграције, опет у правцу Европе. Велики део ових миграната је исламске вероисповести.

Незапамћени талас (наводних) избеглица који (наводно) траже уточиште у Европи током 2015. године је код појединих

² На пример, насилном етничком и верском асимилацијом нестаје једна друштвена група, а њени припадници настављају да живе као неко други, у оквиру других (етничких, верских) колектива.

Европљана појачао већ постојеће доживљавање имиграције као претње личном запослењу, животном стандарду, социјалној држави и националној економији, али и као угрожавање сопственог (личног и колективног) – *европског и хришћанског идентитета*. У таквим околностима долази до бујања расизма и ксенофобије код домицилног становништва, али и до реакције имиграната којима међународно право гарантује извесна права, слободе и заштиту. Истовремено, терористичке организације које воде оружане сукобе на подручју централне Евроазије злоупотребљавају негативну реакцију Европљана на мигрантску кризу и користе је као повод (изговор) за вршење терористичких напада, иако је то заправо одмазда за ангажовање НАТО снага у бомбардовању Авганистана, Ирака и Сирије, односно тзв. *Исламске државе*.

Један од таквих мучких терористичких напада³ догодио се у Паризу (предграђе Сен Дени) 13. новембра 2015. године (тзв. *париски црни петак 13.*; *француски 11. септембар*), када је убијено 129 људи, њих око 350 повређено и причињена знатна материјална штета. Заправо, реч је о више синхронизованих терористичких напада на шест локација (национални стадион *Stad de France*, концертна дворана *Bataclan* и угоститељски објекти). Извршиоци терористичких напада су били радикални исламисти који су махом живели у Европи (Француска, Белгија), а било је и терориста са пасошима Сирије. Утврђено је да су терористи пре овог догађаја боравили у Сирији, Пакистану и Ираку, где су учествовали у терористичким акцијама. *Исламска држава* је преузела одговорност за нападе и изјавила да су они „одмазда за Сирију“.⁴

Непуну годину пре овог напада, радикални исламисти (браћа Саид и Шериф Куачија) су извели терористички напад на редакцију сатиричног часописа *Charlie Hebdo* и на јеврејску продавницу (такође у Паризу), када је страдало 12 цивила и један полицајац, а 2012. године један радикални исламиста (Мохамед

³ О актуелним дилемама одређења и о вишеструким стандардима у третирању појма тероризам види: Петровић, 2014:23-40.

⁴ Након што је ИСИЛ и јавно преузео одговорност за терористичке нападе у Паризу, француски главни тужилац Francois Molins је за медије изјавио да је утврђено да су нападачи на концертну дворану Bataclan спомињали Сирију и Ирак.

Меро) је у Монтоблану и Тулузу убио седморо француских војника и Јевреја. На годишњицу напада на редакцију *Charlie Hebdo* 2016. године извршен је још један терористички напад, срећом – без жртава.

Ови напади су очигледно одлично и детаљно испланирани и засновани на обавештајним сазнањима терористичких организација (в. Мијалковић, 2010:101-114; Мијалковић, 2011,74-92). То је допринело да страх од „исламистичког тероризма“ постане већи и прети да прерасте у озбиљнији и трајнији конфликт. Порасту тог страха свакако доприноси и мигрантска криза, због масовног усељавања муслимана у Европу.

О „исламистичком тероризму“

Често се у медијима, а неретко и у стручним, па и у научним круговима користи синтагма „исламски тероризам“. Тиме се једна велика традиционална мирољубива религија, вероватно не злурадо али сигурно неоправдано, етикетира као екстремистичка, а њени верници као екстремисти и терористи. Таквом стигматизацијом ствара се предрасуда да су сви или већина муслимана екстремисти, односно да подржавају тероризам, ратове и друге форме политичког насиља.

Међутим, истина је супротна: ислам је у основи конструктивна и толерантна верска идеологија, која признаје и уважава и остале традиционалне религије, па и хришћанство.⁵ Дакле, оправдано је говорити само о *тероризму исламских екстремиста*.⁶ Реч је о онима који политизују религију тако што искривљеним тумачењем верских норми и закона настоје да остваре своје нелегитимне циљеве, најчешће употребом насиља, као и о онима који их слепо следе. То су тзв. верски фундаменталисти и фанатици.

⁵ Ни једна од великих религија не промовише зло, већ искључиво добро, на различите начине. Када би се сви хришћани доследно придржавали Христовог учења, муслимани *Курана*, јудеји *Торе* (Мојсијевог петокњижја) искоренила би се небезбедност која потиче од човека (Стајић, Мијалковић, Станаревић, 2013:190-191).

⁶ *Екстремизам* (лат. *extremum* – крајност, искључивост) у изворном смислу значи претераност, непопустљивост, непомирљивост (у држању, у неком гледишту и сл.). Аналогно томе, *екстремист* је присталица екстремних мера, следбеник екстремизма (Вујаклија, 1986:268).

Верски фундаментализам је беспоговорно уважавање, поштовање и практиковање верских фундамената, тј. верских догми (учења и правила понашања која не подлежу критици) као једино истинитих, што је праћено искључивим и нетолерантним односом према другачијим схватањима (Милошевић, 2001:212). У контексту ислама ово је посебно опасно уколико „проповедник“ (верско лице или други пропагатор) тенденциозним тумачењем Курана и других светих књига следбенике индоктринира идејама о вршењу насиља као једином средству за достизање виших циљева. Један од тих циљева је свакако стварање исламских држава свуда где живе муслимани, као и победа у борби против културолошке доминације и утицаја глобалног Запада на исламски свет. „Супер средство“ за достизање тог циља је свакако прича о „цихаду“ – „светом рату“ против неверника. Ова, једна од највећих „спин-превара“ икада, злонамерно се тумачи као поробљавање и уништавање свега што није муслиманско, у име и за рачун муслиманских држава и у славу „Великог Алаха“.⁷

Даље, *верски фанатизам* обухвата вршење злочина услед страствене некритичке заслепљености идеологијом екстремног верског фундаментализма, „што укључује и спремност на личне жртве, али у извесним екстремним условима, спремност на појединачно и масовно жртвовање других, посебно када је у питању идеологија, вођење ратова, верски и идеолошки екстремизам“.⁸

У савременом говору и фанатизам и фундаментализам се најчешће, а неретко и искључиво, повезују са исламом, што због сурових сукоба у које су умешане муслиманске државе, што због све учесталијих (само)убилачких терористичких акција које су однеле бројне људске животе. То доприноси јачању поменутих предрасуда о исламу и муслиманима као екстремистима. Управо због тога што је реч о екстремним муслиманима, фанатизму и фу-

⁷ Ово је типично тумачење тзв. *милитантних теолога* који цихад виде у оружаном акцији ради ширења ислама, али и ради његове евентуалне одбране. Пропагирањем борбеног фундаментализма изграђена је милитантна функција цихада, иако се у Курану јасно поручује да „многобошце треба у веру преводити, али не водити рат са њима, већ то чинити мудрошћу и добрим понашањем“ (Божовић, Симић, 2010:73).

⁸ Лат. *fanaticus* (занет, занесен) је занос, претерана оданост или ревност, претерана заслепљеност (за неку идеју, народ, веру, странку итд.) (Вујаклија, 1986:953; види и: „*fanatizam*“).

ндаментализму, односно о радикализму у сфери ислама, исправно је говорити само о *радикалним (екстремним) исламистима, насилничком исламизму*, а самим тим и о *исламистичком*, а никако о исламском тероризму (Мијалковић, Милошевић, 2013:264). Тренутно, највеће упориште исламистичког тероризма јесте тзв. *Исламска држава*.

Исламска држава (ИД; *Islamic State* – ИС; [арап.](#) [الدولة الإسلامية](#), *al-davla al-islamija*), односно Исламска држава у Ираку и Леванту (ИДИЛ; *Islamic State of Iraq and the Levant* – ИСИЛ) или Исламска држава у Ираку и Сирији (ИДИС; *Islamic State of Iraq and Syria* – ИСИС) је непризната терористичка држава која под својом контролом држи велике делове Ирака и Сирије и под номиналном контролом држи мале делове Либије и Нигерије (око десет милиона људи). Самопрокламована је 3. јануара 2014. године од стране милитантних сунитских фундаменталиста – Салафиста, који су прогласили (иначе непризнату) државност. Средином исте године (29. јуна) проглашен је калифат, у којем нема места за хришћане, језуите и шиите, према којима се врше ратни злочини и геноцид.⁹

ИСИЛ је неколико година био активан и у борби против ирачких шиитских паравојних формација, а после америчког повлачења и против ирачке владе. Иначе, његове активности у самом Ираку су до 2012. године биле значајно мање, и није се сматрао значајним фактором. Међутим, избијање грађанског рата у Сирији је ИСИЛ-у дало прилику да прошири своје активности на Запад, односно да склопи савез са другим исламистичким групама, али и да добије оружје, опрему и новац од САД и њихових савезника. То је, између осталог, 2012. године допринело и освајању града Ал-Рака, који је постао први већи град под контролом сиријских побуњеника, али и ИСИЛ-ово седиште. ИСИЛ се ускоро сукобио са другим исламистичким фракцијама у Сирији. То је 2013. године довело до тога да Ал Каида нареди његово распуштање, што је ИСИЛ-ов лидер Абу Бакр ел Багдади одбио да учини.

⁹ Иначе, ИСИЛ је првобитно формиран као милитантна група која своје корене вуче од сунитских фундаменталистичких група, насталих почетком 2004. године у Ираку после америчке инвазије, где су водиле оружану борбу против америчких и других западних трупа, а потом формално изразиле верност Ал Каиди (види: „*Islamska država*“).

Тиме су се ИСИЛ и Ал Каида и званично идеолошки разишли (види: „*Islamska država*“).

Следбеници ИСИЛ-а су присутни у Авганистану, Пакистану, Мароку, Алжиру, Тунису, Либији, Египту, Јемену, Нигерији, Филипинима, Федерацији Босна и Херцеговина и на територији самопрокламоване Републике Косово. Уз то, они располажу непојмљивим финансијским средствима што практично „омогућава вршење терористичких напада у већем делу света“ (Вуковић, Мијалковић, Бошковић, 2011:117-131).

Самопрокламовање ИСИЛ-а, тероризам масовних размера и противтерористичке операције сиријске војске и оружаних снага Русије и НАТО покренули су миграције до сада невиђених размера. Оне су генерално усмерене са подручја Ирака, Сирије и Авганистана ка економски развијеним земљама Западне Европе. На транзитној рути нашла се („ни крива – ни дужна“) и Република Србија.

О опасности од тероризма радикалних исламиста у Европи и Француској

У последње време се често поставља питање: откуд исламистички тероризам у Европи¹⁰, а потом и у Француској? Најпре, очигледно је да је Европа, посебно Француска, домовина великог броја муслимана. Такође, Европа и Француска су (коначна или жељена) дестинација великог броја миграната са подручја које контролише ИСИЛ. То значи да ће број муслимана у Француској, као уосталом и у Европи, рапидно расти, као што је вероватно да ће међу њима бити и терориста из редова ИСИЛ-а који ће себе представити као лажне избеглице и азиланте. Најзад, није искључено ни то да незадовољавајући третман миграната у европским државама може да буде повод за тероризам исламистичких екстремиста.

Друго, радикални исламисти су огорчени војним акцијама НАТО у Авганистану, Ираку и Сирији, у којима учествују и

¹⁰ Највећи напади изведени су серијом бомбашких аката у железничком превозу Мадрида 11. марта 2004. године, када је убијено 192 и повређено 2.050 људи (тзв. напад „11-М“ или „11/3“), и у Лондонском јавном превозу 7. јула 2005. године, када је убијено 56 и повређено 700 људи.

оружане снаге Француске. Стога је тероризам радикалних исламиста одмазда за војне операције француских оружаних снага које у оквиру НАТО операција бомбардују поменуте државе са муслиманским становништвом. Ови терористи не морају да потичу са подручја наведених држава; то могу да буду муслимани који су рођени у Европи, али и Европљани који су примили ислам и поборници су радикалне исламистичке идеологије.

Према истраживањима *Pew Research Center*¹¹, у Европи живи око 45 милиона муслимана, што је око 6% укупне популације. Највећи број њих је у Русији (око 16 милиона, односно око 11,7% становништва, од тога око 14 милиона у европском делу Русије), затим у Француској (око 4,7 милиона, односно око 7,5% становништва), у Немачкој (око 4,1 милион, односно око 5% становништва), у Великој Британији (око 2,9 милиона), у Италији (око 1,6 милиона), у Шпанији (око милион), у Бугарској (око милион, односно око 13,4% становништва), у Холандији (око милион, односно око 5,5% становништва), у Белгији их је око 6%, а у Аустрији и Швајцарској чине око 5,7% становништва.¹²

У структури становништва земаља југоисточне Европе има око 7,5% муслимана. Од тога, највише их је у Албанији (око 2,6 милиона, односно око 82% становништва) и у Србији: у централном делу земље живи око 280.000 (3,7% становништва), док их на Косову и Метохији живи око 2,1 милион (око 92% становништва). Следе Босна и Херцеговина са око 1,6 милиона (око 42% становништва), Македонија са око 0,7 милиона (око 35% становништва), Црна Гора са око 0,12 милиона (око 19% становништва), Хрватска са око 56 хиљада (око 1,3% становништва) и Словенија са око 49 хиљада (око 2,4% становништва) (види: „*U Evropi živi 45 miliona muslimana*“).

Такође, не сме се изгубити из вида ни то да муслиманска популација у Европи стално расте: у последњих двадесет година број муслимана у Европи порастао је за 2%, и то са 4% на 6% укупне популације. Претпоставља се да ће се експоненцијални раст наставити најмање до 2030. године, када ће достићи 8%. Ово и не

¹¹ *PRC*, невладина неполитичка истраживачка организација са седиштем у Washington, DC 20036.

¹² О бројности муслиманске популације у Европи види текст: „*U Evropi živi 45 miliona muslimana*“.

треба да чуди јер је од 2010. године Европска унија постала дом за око 13 милиона муслиманских имиграната. У Немачкој ову популацију углавном чине турски имигранти, али присутни су и они са Косова и Метохије, из Ирака, Босне и Херцеговине и Марока, док у Француској већину чине држављани бивших француских колонија као што су Алжир, Мароко и Тунис. Најзад, муслимани су млађи од Европљана. Просечна старост муслимана у Европи почетком ове деценије била је 32 године, што је осам година мање од просечне старости Европљана.¹³

Масовност исламске популације, као и „закони великих бројева“ који су нарочито опасни у сфери безбедности, стварају услове за тзв. *ланчану терористичку (ре)акцију*, односно за примену тзв. *стратегије тероризма из дана у дан*: хипотетички, европске државе може да задеси серија терористичких напада радикалних исламиста који уопште не морају да буду непосредно повезани са ИСИЛ-ом, нити да буду чланови терористичких организација, већ ће поједини терористички акти охрабривати потенцијалне терористе да, имитирајући претходнике, „у име и за славу Алаха“ прибегну тероризму.

Реакција француских политичара на терористичке нападе и радикализација реакције европских грађана против муслимана

„Лоша срећа“ за европску безбедност је што су се терористички напади у Паризу 2015. године догодили у време кампање за регионалне изборе у Француској. То су искористиле француске партије десне оријентације за „стицање популарности“.

Иначе, време криза, ратова, великих несрећа и сличних неповољних ситуација и друштвених потреса „плодно је за бујање националног екстремизма“. Стога је и јасно зашто се овакав феномен у жаргону назива „*билдовањем деснице*“. Наиме, злоупотребавајући патриотизам гласачког тела, партије екстремне деснице настоје да профитирају величањем тобожњих сопствених националних вредности и интереса на рачун негирања или марги-

¹³ О расту муслиманске популације у Европи види текст: „*Koliko muslimana zaista živi u Evropi: pet činjenica zbog kojih se stari kontinent plaši*“.

нализовања вредности и интереса (припадника) других нација и народа. То се управо догодило после терористичких напада у Паризу 2015. године. Грешку у реакцији је, осим политичке опозиције, направила и власт.

Наиме, два дана после терористичких напада и проглашења ванредног стања, министар унутрашњих послова Француске Bernard Cazeneuve изјавио је да је „решење дела проблема исламистичког тероризма у затварању „радикалних џамија“, те да ће овај предлог бити предат француској Влади на разматрање“ (види: „*Vanredno stanje: Francuska zatvara radikalne džamije*“).

У исто време, Marine Le Pen, лидерка десничарске партије *Национални фронт*, здушно је подржала предлог о затварању „радикалних џамија“ („*Marin le Pen: Zatvoriti radikalne džamije i uništiti islamistički fundamentalizam*“). Неколико година пре тога (2010) она је поставила питање „нелегалних уличних молитиви муслимана“ (тј. верских обреда и молитви које муслимани изводе на јавним местима, јер нема довољно џамија – *примедба аутора*), које је осудила и означила као „окупацију без тенкова или војника“ („*Islam preteкао katoličanstvo u Francuskoj*“).

Ситуацију је додатно искомпликовала иницијатива коју је крајем децембра 2015. покренуо француски премијер Manuel Vals, а то су „промене *Устава* које ће омогућити да оптуженима за тероризам који су двојни држављани буде одузето француско држављанство“.¹⁴

Оваква политичка реторика, аргументована антиимиграционим и антиевропским ставовима, уз то још и „зачињена“ терористичким нападима у Паризу 2015. године, допринела је да партија коју предводи Марин Ле Пен победи у првом кругу регионалних избора исте године.¹⁵

¹⁴ Одузимање држављанства била би једна од мера ванредног стања у Француској, које је на снази од терористичких напада у Паризу 13. новембра („*Francuska oduzima državljanstvo optuženima za terorizam*“).

¹⁵ Победу у другом кругу регионалних избора спречила је коалиција Социјалистичке партије, коју предводи актуелни председник Француске Франсоа Оланд, и Уније народног покрета, коју предводи бивши председник Никола Саркози. И поред тога, забрањавајуће је бујање националног и верског екстремизма, а посебно јачање политичке партије радикалне деснице.

Ограничавањем или ускраћивањем верског идентитета проблем се неће решити, напротив, прошириће се и продубити. Наиме, према неким анализама, укупан број џамија у Француској је готово удвостручен у последњих десет година. Наводно, данас их у Француској има више од две хиљаде. Уз то, директор Велике џамије у Паризу Dalil Boubakeur упорно указује „да је неопходно да се број џамија у Француској удвостручи, како би муслимани могли несметано да спроводе верске обреде“. То значи да би број џамија требало да буде већи од четири хиљаде. Истовремено, у протеклој деценији је изграђено свега 20 нових римокатоличких цркава. Затворено је више од 60 цркава, од којих су многе предодређене да постану џамије.¹⁶

Очигледно је да је ислам у експанзији, односно да расте број муслиманских верника и да исламска идеологија јача у односу на све пасивније хришћанство. У ситуацији у којој легитимна и легална муслиманска заједница тражи повећање броја џамија у Француској било би апсолутно контрапродуктивно њихово затварање.

Уз то, не постоје „радикалне џамије“, већ само џамије које могу да злоупотребе радикални исламисти. То значи да реакција француских власти не сме да буде уперена против џамија, него против исламистичких екстремиста.

Такође, затварање џамија, уз претњу одузимањем двојног држављанства лицима која су оптужена за тероризам (тзв. *стегање каиша људских права, гиљотињање људских права*), изазвало би негодовање код готово свих, али и бес код знатног дела муслимана који немају везе са радикалним исламистима. То би вероватно допринело стварању великог незадовољства, испољавању грађанске непослушности, а није искључена ни могућност организовања грађанских нереда. Узимајући поново у обзир „закон великих бројева“, није немогуће да се из редова незадовољних муслимана изроде терористи. Такође, то може да доведе и до осуде Француске од стране међународне заједнице због ограничавања и ускраћивања верских слобода и права и дискриминације муслимана.

¹⁶ Резултати истраживања *La Croix*, римокатоличких дневних новина чије је седиште у Паризу („*Francuska oduzima državljanstvo optuženima za terorizam*“).

Овакве иницијативе имају далеко шире ефекте, са потенцијално идентичним последицама у другим земљама, пре свега у Немачкој, Аустрији, Швајцарској, Данској итд.¹⁷ Уз то, такви потези влада „водећих“ европских држава само ће додатно подстаћи екстремизам муслимана у Европи и против Европе и њених грађана.¹⁸

Најзад, многи Европљани су пријем избеглица доживели и као „*терор доброте влада над својим грађанима*“, које им ускраћују могућности у корист имиграната. Стога су јасни и европски страх од преотимања радних места и негостољубивост према „дођошима“.

Ову „погодност“ за развијање расизма и ксенофобије озбиљно „подгревају“ извесне десничарске партије и неонацистички

¹⁷ На пример, немачка канцеларка Ангела Меркел, која је важила за „избегличку мајку“ јер је збринула око 1,1 милион људи, почетком фебруара 2016. године изнела је план Немачке за промену „политике отворених врата“, по којој ће Сиријци и Ирачани који су избегли у Немачку морати да се врате у своје земље по окончању ратова; министар спољних послова Аустрије, Себастијан Курц, је у исто време изјавио да аустријска влада планира да до 2019. године протера 50.000 избеглица, те да је „политика добродошлице“ избеглицама била грешка („*Крај избегличког раја у Немачкој*“); Мађарска је наставила са „политиком бодљикавих жица“ коју су прихватиле и Македонија, Словенија и Хрватска; посланици данског парламента изгласали су предлог закона по којем ће се азилантима одузимати имовина и драгоцености чија вредност прелази 10.000 данских круна (1.450 долара), ради наводног обезбеђивања средстава за њихово издржавање, али и ради одвраћања многих избеглица од тражења азила („*Danska oduzima imovinu izbeglicama*“); Швајцарска је, слично, тражиоцима азила у тој земљи почела да конфискује суме веће од 1.000 швајцарских франака (996 евра), чиме избеглице партиципирају у трошковима процеса стицања азила. У Бајерну (у Баварској) и у Баден-Виртембергу се тражиоцима азила по уласку у прихvatне центре одузимају новац и драгоцености у вредности од преко 750 долара, односно од 350 долара итд. („*Nemačka i Švajcarska izbeglicama oduzimaju novac, Danska čeka zakon*“).

¹⁸ Потенцијални екстремизам додатно „подгревају“ нови латентни конфликти на релацији Турска – Европска унија: „Турски лидер Реџеп Тајип Ердоган тражио је шест милијарди евра од Брисела и 24 милијарде евра од остатка света ради збињавања избеглица, као и пријем Турске у Европску унију, да не би 2,5 милиона избеглица из Сирије који се налазе на територији Турске организовано транспортовао према Бугарској и Грчкој“. Наводни изводи из транскрипата разговора које је Реџеп Тајип Ердоган 16. новембра 2015. године водио са Жан-Клодом Јункером и Доналдом Туском у Анкари („*Ердоган уцењује ЕУ: Хоћу 30 милијарди или вам шаћем 2,5 милиона избеглица*“).

покрети који су све снажнији у Француској (*Национални фронт*), Енглеској (*Британска национална партија*), Немачкој (*Националсоцијалистичко подземље*), Аустрији (*Слободарска партија Аустрије*), Грчкој (*Златна зора*) и другим земљама.¹⁹ Последица тога је нетрпељивост према муслиманима, залагање за спречавање уласка избеглица у Европу и терорисање избеглица и миграната кроз нетолерацију и дискриминацију, говор мржње, вређање личности, достојанства, етничких, верских, расних и културолошких обележја, вршење насиља против живота, тела и имовине припадника мањина и то пребијањем људи, паљењем и уништавањем кућа, паљењем и уништавањем центара за азиланте, паљењем и уништавањем културних и историјских објеката итд. (Мијалковић, 2015б). Оваквој (ултранационалистичкој и неонацистичкој) пракси већ дуже време прибегавају и екстремни навијачи спортских клубова широм Европе (Оташевић, 2012:72-86).

Јасно је да су ове тензије генерално засноване на различитим идентитетима муслимана с једне, и националиста, а посебно неонациста – тобожњих „чувара хришћанства и Европе који брину за свој животни простор и идентитет“, с друге стране.

„Мигрантска криза 2015“, идентитет и тероризам

Посебно значајан аспект проблема етничких и верских идентитета свакако је тзв. *мигрантска криза 2015*. Наиме, реч је о сету проблема које је по безбедност људи, држава и међународне заједнице узроковао талас миграција са подручја централне Евроазије (Ирак, Сирија, Авганистан, односно са територија под контролом самопрокламоване државе ИСИЛ) ка земљама Западне Европе. Само током календарске 2015. године кроз Републику Србију прошло је више од 625.000 миграната. Међу њима је било 579.518 миграната са Блиског Истока и из Африке.²⁰

Наиме, масовне миграције олакшавају и чине неуочљивим кретање терориста који се лажно (најчешће снабдевени лажним

¹⁹ О националистичким, неорасистичким, ксенофобичним и антиимигрантским платформама ових партија види: Мијалковић, 2015б:191-205).

²⁰ О стању миграција у Републици Србији током 2015. године види: *Билтен Комесаријата за избеглице и миграције посвећен повећаном приливу миграната у 2015. години*.

пасошима, личним картама и другим транзитним и избегличким документима) представљају као избеглице. Улазак у једну од земаља Европске уније омогућава им несметано кретање широм геопростора Уније. Међутим, овај страх је вероватно претеран, јер искуство из Париза 2015. указује на то да су терористи махом били европски држављани са „европским“ пасошима. За једног терористу се зна да је био Сиријац, и он је као мигрант у Француску доспео преко територија Грчке, Македоније и Србије.²¹

Реалнија опасност је, нажалост, мање уочљива: искусни терористи се до земаља у којима планирају извршење терористичких напада најчешће кријумчаре тајним каналима, у сложеним кријумчарским операцијама у којима неретко учествује организовани криминал.

Истовремено, много је већа опасност од терористичког деловања тзв. *миграната II и III генерације*, него од актуелних имиграната. Реч је о изворним муслиманима који су потомци (деца и унуци) миграната који су после II светског рата населили Европу, и који су рођени на тлу Европе. Уз то, велики је број поклоника исламистичке радикалне идеологије који су етнички Европљани, али су „прешли“ у ислам и индоктринирали су их радикални исламисти. Управо је међу терористима који су у Паризу 2015. године извели терористичке нападе било европских држављана.²²

²¹ Грчки министар унутрашњих послова, Никос Тоскас, изјавио је да је један од нападача из Париза, код кога је пронађен сиријски пасош, ушао у Грчку преко острва Лерос у октобру 2015. године („*Otkriven identitet krvnika: Napadač sa sirijskim pasošem je prošao kroz Grčku*“).

²² Као организатор ове терористичке „операције“ означен је Abdelhamid Abaud (28), Белгијанац мароканског порекла. Појављивао се у више пропагандних видео спотова Исламске државе у којима на француском језику позива муслимане да му се придруже у борбама у Сирији. Осуђен је у одсуству на 20 година затвора због организовања мреже за регрутовање учесника рата у Сирији. Semi Amimour, који се разнео испред Батаклан сале, познат је припадницима антитерористичких снага још од 2012. године због покушаја придруживања Ал Каиди у Јемenu. Годину дана касније успео је да побегне из Француске и придружи се Исламској држави у Сирији. Bilal Hadfi (20) је бомбаш самоубица који се разнео испред стадиона Француска, иначе Француз мароканског порекла. Salah Abdeslam (26) је француски држављанин који је рођен у Белгији. Његов старији брат Brahim Abdeslam (31) разнео се експлозивом којим је био опасан испред Волтер кафеа у Паризу („*Ko su teroristi koji su ubili 129 ljudi u Parizu?*“).

Најзад, међу овом последњом наведеном групом има и оних који су сопственим избором, без непосредног утицаја радикалних исламиста (који за њих и не знају), постали поборници ове идеологије, чак и до нивоа верске заслепљености и фанатизма, због чега су спремни на вршење терористичких аката. Отежавајућа околност за Европу је та што су они грађани европских држава и имају европске путне исправе. Знатан део њих је добровољно учествовао у ратним сукобима у Авганистану, Ираку и Сирији, због чега не презају од тероризма као начина достизања „светих исламистичких циљева“.

Поменути екстремисти из II и III генерације послератних муслиманских имиграната, индоктринирани етнички Европљани и терористи – лажне избеглице и азиланти називају се „европским ИСИЛ-ом“.²³ Иначе, доминантни идеолози и стратеги радикалног исламизма рачунају на ову *пету колону* у достизању својих циљева, а њихово ангажовање сматрају тзв. *стратегијом трећег фронта* против европских држава које учествују у оружаним операцијама против ИСИЛ-а.

Иако тренутно није директно угрожена тероризмом, Република Србија је прогласом Исламске државе из новембра 2015. године препозната као део глобалне противтерористичке „ђаволје коалиције“ 60 држава које ће „спалити ратна ватра Алахових бораца“. Са аспекта исламистичког тероризма нису нереалне претње које долазе од припадника, следбеника и обожавалаца *Ал Каиде*, *Муџахедина* и *екстремних Вахабита* који су присутни на подручју Србије (посебно Косова и Метохије и у Рашкој области), Црне Горе и Босне и Херцеговине, *албанских екстремиста* и *следбеника ИСИЛ-а* – повратника са ратишта у Сирији и Ираку, фанатичних идолопоклоника ИСИЛ-а и терориста ИСИЛ-а који се лажно представљају као избеглице и азиланти (Мијалковић, Бајагић, 2015:30-32; Мијалковић, 2007:75-92).

²³ Њихова претходница некада је називана „белом Ал Каидом“, јер су били поборници идеологије коју пропагира ова терористичка организација. Међутим, идеологија ИСИЛ-а се у међувремену „разишла“ са идеологијом Ал Каиде, тако да „бела Ал Каида“ није исто што и „европски ИСИЛ“, а оба су појма ужег облика и садржаја од појма „европски радикални исламисти“.

Потенцијалне мете терориста су државне и верске институције и критична инфраструктура, али и дипломатско-конзуларна представништва и особље држава чланица НАТО-а (па и Француске) и међународних организација, како широм Европе, тако и на територији Републике Србије.²⁴

Закључак

Исламистички тероризам се не сме доводити у недвосмислену везу, нити поистовећивати са муслиманима и са исламом, јер је реч о екстремистичкој мањини која политизује и злоупотребава религију за постизање политичких циљева употребом насиља. То је нарочито опасно у срединама у којима су муслимани један од већинских делова становништва, јер доводи до њихове стигматизације и дискриминације, али и до тензија које могу да прерасту у конфликте са другим друштвеним групама.

Претње од исламистичког тероризма су реалне и с правом се називају „глобалним“. За то има најмање три разлога: прво, реч је о глобално разгранатој терористичкој мрежи која обухвата деловање бројних терористичких организација и група, али коју следе и бројни фанатици-самосталци, који ће из личних идеолошких убеђења, „у име и за славу Алаха“ извршити терористички напад иако их за то нико није регрутовао; друго, циљеви терористичких напада екстремних исламиста налазе се широм света, и то су пре свега симболи НАТО, глобално-западњачког капитализма, доминације и начина живота; најзад, последице тенденција исламистичких терориста да дођу у посед оружја за масовно уништавање и да га употребе могле би да имају глобалне размере. Овакав сценарио није нереалан, с обзиром на то да су крајем 2015. године (7. децембра) сви светски медији пренели да су тела Европске уније објавила податак да су терористи ИСИЛ-а ангажовали биологе, физичаре и хемичаре за израду оружја за масовно уништавање.

Иако су потенцијалне мете напада исламистичких терориста распоређене широм света, вероватно ће њихов избор бити су-

²⁴ С тим у вези, наша Влада има задовољавајуће капацитете за супротстављање појавама илегалних миграција, умрежених појава и тероризма (Мијалковић, Маринковић, 2010:41-61; Мијалковић, 2012:49-65; Мијалковић, 2012:96-113).

жен на земље које су најактивније у бомбардовању снага, положаја, инфраструктуре и ресурса ИСИЛ-а. Уз то, „предност“ ће имати мете које симболизују „западњачку културу и капитализам“. Оне се управо налазе у економски најразвијенијим земљама, које су истовремено и предводнице Европске уније и НАТО, али и у другим земљама, у виду представништава.

Најзад, Француска је и даље потенцијална мета терористичких напада, како на својој територији, тако и на територији других држава (дипломатско-конзуларна, економска, медијска, невладина и друга представништва). У том смислу, и Република Србија је потенцијално одредиште терориста против НАТО и Француске, али и против институција и грађана Србије, јер се Република Србија сврстала у ред држава које тероризам сматрају једним од највећих зала савременог човечанства.

Литература

1. „Биланс за 2015.: Кроз Србију прошло 625.000 миграната“, *Информер* од 28. 12. 2015.
2. *Билтен Комесаријата за избеглице и миграције посвећен повећаном приливу миграната у 2015. години*, Комесаријат за избеглице и миграције Републике Србије, http://www.kirs.gov.rs/docs/aktuelno/20160119_newsletter_sr.pdf, доступно 2. 2. 2016.
3. Божовић, Р., Симић, В., (2010) *Речник ислама*, Друштво српско-иранског пријатељства у Београду, Друштво иранско-српскоцрногорског пријатељства у Техерану, Београд.
4. „Ердоган уцењује ЕУ: Хоћу 30 милијарди или вам шаљем 2,5 милиона избеглица“, *Информер* од 10. 2. 2016.
5. *Fanatizam*, <http://sr.wikipedia.org/wiki/Fanatizam>, доступно 2. 2. 2015.
6. *Francuska oduzima državljanstvo optuženima za terorizam*, <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/10/Svet/2150838/Francuska+oduzima+dr%C5%BEavljanstvo+optu%C5%BEenima+za+terorizam.html>, доступно 2. 2. 2016.
7. Хараламбос, М., Холборн, М., (2002). *Социологија: Теме и перспективе*, Голден маркетинг, Загреб.

8. *Islam pretekao katoličanstvo u Francuskoj*, <http://www.pouke.org/verujem/index.php?topic=18767.0>, доступно 19. 12. 2015.
9. *Islamska država*, https://sh.wikipedia.org/wiki/Islamska_dr%C5%BEava, доступно 27. 12. 2015.
10. *Ko su teroristi koji su ubili 129 ljudi u Parizu?*, <http://www.dnevnevesti.rs/hronika/ko-su-teroristi-koji-su-ubili-129-ljudi-u-parizu/>, доступно 20. 12. 2015.
11. *Koliko muslimana zaista živi u Evropi: pet činjenica zbog kojih se stari kontinent plaši*, <http://www.newsweek.rs/svet/56020-koliko-muslimana-zaista-zivi-u-evropi-5-cinjenica-zbog-kojih-se-stari-kontinent-plasi.html>, доступно 25. 11. 2015.
12. „Крај избегличког раја у Немачкој“, *Политика* од 2. фебруара 2016.
13. *Danska oduzima imovinu izbeglicama*, <http://www.slobodnaevropa.org/content/danska-oduzima-imovinu-migrantima/27512056.html>, доступно 2. 2. 2016.
14. *Marin le Pen: Zatvoriti radikalne džamije i uništiti islamistički fundamentalizam*, <http://www.blic.rs/vesti/svet/marin-le-pen-zatvoriti-radikalne-dzhamije-i-unistiti-islamisticki-fundamentalizam/et961nq>, доступно 27. 12. 2015.
15. Мијалковић, С., (2012b). The principles and standards of combatting trafficking in human beings in the Republic of Serbia, *Science – Security – Police: Journal for Criminalistic and Law*, No. 1, Academy for Criminalistic and Police Studies, pp. 49-65.
16. Мијалковић, С. (2015b). Савремени неонацизам и живот у Европи, *Правни живот – часопис за правну теорију и праксу*, бр. 9, Удружење правника Србије, Београд, стр. 191-205.
17. Мијалковић, С. (2007). Криминалистичко-обавештајни рад у превенцији међународних организованих илегалних миграција, *Наука – безбедност – полиција*, бр. 1/2007, Криминалистичко–полицијска академија, стр. 75-92.
18. Мијалковић, С. (2010). Обавештајне структуре терористичких и криминалних организација, *Наука – безбедност – полиција*, бр. 2, Криминалистичко–полицијска академија, стр. 101-114.
19. Мијалковић, С. (2011). Обавештајно-безбедносне службе и национална безбедност, *Безбедност*, 53(1): 74-92.

20. Мијалковић, С. (2012). Методолошки оквир једног научног истраживања организованог криминала и тероризма, *Безбедност*, 54(2): 96-113.
21. Мијалковић, С. (2015а). *Национална безбедност*, Криминалистичко-полицијска академија, Београд.
22. Мијалковић, С., Бајагић, М., (2015). Премисе и смернице за израду националне стратегије Републике Србије против тероризма, *Супротстављање савременом организованом криминалу и тероризму VI*, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, стр. 30-32.
23. Мијалковић, С., Маринковић, Д., (2010). Криминалистичка методика доказивања кривичног дела трговина људима, *Безбедност*, 52(1): 41-61.
24. Мијалковић, С., Милошевић, М., (2013). *Савремене обавјештајне службе: организација и методика обавјештајног, безбједносног и субверзивног дјеловања*, ВШУП, Бања Лука.
25. Милошевић, М., (2001). *Систем државне безбедности*, Полицијска академија, Београд.
26. Миљановић, В., (2013). Савремени поморски тероризам, *Безбедност*, 55(1): 109-121.
27. *Nemačka i Švajcarska izbeglicama oduzimaju novac*, *Danska čeka zakon*, <http://azilsrbija.rs/nemacka-i-svajcarska-izbeglicama-oduzimaju-novac-danaska-ceka-zakon/>, доступно 2. 2. 2016.
28. Оташевић, Б., (2012). Вандали у зидинама – хулиганизам у Србији, *Безбедност*, 54(1): 72-86.
29. *Otkriven identitet krvnika: Napadač sa sirijskim pasošem je prošao kroz Grčku*, <http://www.blic.rs/vesti/svet/otkriven-identitet-krvnika-napadac-sa-sirijskim-pasosem-je-prosao-kroz-grcku/qs53p4w>, доступно 20. 12. 2015.
30. Петровић, Д., (2014). Покушај одређења универзално прихватљиве дефиниције тероризма, *Безбедност*, 56(1): 23-40.
31. *Pew Research Center*: <http://www.pewresearch.org/>.
32. Стајић, Љ., Мијалковић, С., Станаревић, С., (2013). *Безбедносна култура – треће, измењено и допуњено издање*, Правни факултет Универзитета у Новом Саду, Нови Сад.
33. Требјешанин, Ж., (2001). *Речник психологије*, Стубови културе, Београд.

34. *U Evropi živi 45 miliona muslimana*, http://minber.ba/index.php?option=com_content&view=article&id=11991:u-evropi-ivi-45-miliona-muslimana&catid=56:vijesti&Itemid=80, доступно 7. 12. 2015.
35. *Vanredno stanje: Francuska zatvara radikalne džamije*, <http://www.blic.rs/vesti/svet/vanredno-stanje-francuska-zatvara-radikalne-dzamiye/wy4qezr>, доступно 27. 12. 2015.
36. Вујаклија, М., (1986). *Лексикон страних речи и израза*, Просвета, Београд.
37. Вуковић, С., Мијалковић, С., Бошковић, Г., (2011). Превенција прања новца и финансирања тероризма – основне методе и могућности, *Наука – безбедност – полиција*, бр. 2, Криминалистичко-полицијска академија, Београд.
38. Weaver, O., (2003). *European Security Identities 2000*, *European Security Identities* (eds. Burgess, P., Tunander, O.), PRIO Report 2/2000, Oslo, pp. 29-55, u: *Reforma sektora bezbednosti* (ur. Hadžić, M.), Institut G 17 plus i CCVO, Beograd.

Challenges to Identity in the Context of Terrorist Attack in Paris 2015

Abstract: Unprecedented wave of refugees seeking for a refuge in Europe during 2015, most of them being Muslims, intensified the already existing intolerance to immigration. Among some of the Europeans, immigrations are constructed as a threat to their personal employment, standard of living, the welfare state and the national economy, but also as a threat to their own (personal and collective) European and Christian identity. Such circumstances are favorable for the development of racism and xenophobia among domicile population, but they also lead to reactions of immigrants to whom certain rights, freedoms and protection by international law are guaranteed. At the same time, the Islamist terrorist organizations abuse negative reaction of Europeans to the migrant crisis as an excuse to carry out terrorist attacks. However, attacks are actually regarded as a kind of retaliation for NATO's involvement in the bombing of Afghanistan, Iraq and Syria, conducted primarily by the so-called Islamic State, and a kind of rebellion against cultural domination and influence of the West over Islamic societies and

against Western resistance to the creation of Islamic State. Such a terrorist attack took place in Paris in late 2015. It further intensified tensions that are generally based on different identities of Muslims, on one side, and nationalists: extreme right-wingers and especially neo-Nazis, the so-called "guardians of Christianity and Europe", on the other side. In this regard, the paper reviews the politicization and abuse of Islam (otherwise very peaceful and tolerant religion) for terrorist purposes, which as a consequence, unjustifiably stigmatize all Muslims, as well as the reaction of Europeans to these events.

Keywords: *ethnicity, religion, identity, "2015 migrant crisis", terrorism, human security, national security, European security, Paris, Europe.*

Prof. Saša MIJALKOVIĆ, PhD*

Academy of Criminalistic and Police Studies, Belgrade

UDC - 323.28 (443.611)::28

323.28 : 347.172::28

Original scientific paper

Accepted: 18/02/2016

Challengesto Identity in the Context of Terrorist Attack in Paris 2015

***Abstract:** Unprecedented wave of refugees seeking for a refuge in Europe during 2015, most of them being Muslims, intensified the already existing intolerance to immigration. Among some of the Europeans, immigrations are constructed as a threat to their personal employment, standard of living, the welfare state and the national economy, but also as a threat to their own (personal and collective) European and Christian identity. Such circumstances are favorable for the development of racism and xenophobia among domicile population, but they also lead to reactions of immigrants to whom certain rights, freedoms and protection by international law are guaranteed. At the same time, the Islamist terrorist organizations abuse negative reaction of Europeans to the migrant crisis as an excuse to carry out terrorist attacks. However, attacks are actually regarded as a kind of retaliation for NATO's involvement in the bombing of Afghanistan, Iraq and Syria, conducted primarily by the so-called Islamic State, and a kind of rebellion against cultural domination and influence of the West over Islamic societies and against Western resistance to the creation of Islamic State. Such a*

*sasa.mijalkovic@kpa.edu.rs

This paper is the result of the 2 Scientific Research Projects of Academy of Criminalistic and Police Studies: *Development of Institutional Capacities, Standards and Procedures for Fighting Organized Crime and Terrorism in Climate of International Integrations* (financed by the Ministry of Education, Science and Technological Development of the Republic of Serbia, No 179045, 2010–2016; the leader of the Project is Full Professor Saša Mijalković, PhD) and *Management of police organization in preventing and mitigating threats to security in the Republic of Serbia* (2015–2019; the leader of the Project is Full Professor Dane Subošić, PhD).

terrorist attack took place in Paris in late 2015. It further intensified tensions that are generally based on different identities of Muslims, on one side, and nationalists: extreme right-wingers and especially neo-Nazis, the so-called "guardians of Christianity and Europe", on the other side. In this regard, the paper reviews the politicization and abuse of Islam (otherwise very peaceful and tolerant religion) for terrorist purposes, which as a consequence, unjustifiably stigmatize all Muslims, as well as the reaction of Europeans to these events.

Keywords: *ethnicity, religion, identity, "2015migrant crisis", terrorism, human security, national security, European security, Paris, Europe.*

Introduction

The world is multicultural, which stems from the existence of numerous social groups with their proper (ethnic, religious, racial, geographic, sexual, political, etc.) characteristics – identities.¹ From the perspective of this paper, the focus is on *ethnic identity* (the feeling and designation of belonging to an ethnic group (Haralambos and Holborn, 2002: 223, 273)) and *religious identity* (by analogy, the feeling and designation of belonging to a religious group and/or following and practicing a specific religious doctrine).

Ethnic and religious identities are of crucial importance for the security of a society: for a society, the identity is the same as sovereignty for a state; “when a state loses its sovereignty, it disappears, and when a society loses its identity, it cannot survive” (Weaver, 2003: 366, 368). Here the disappearance of a group does not involve physical extermination of its members; it involves inability to recognise a specific community that has its own identifying features.²

¹“*Identity* is conscious or unconscious experience of an essential selfsameness and continuity of one’s own self over a longer period of time, regardless of changes in different periods of time and circumstances. *The feeling of personal identity* is based on two simultaneous perceptions: the perception of selfsameness and continuity of one’s existence in time and place and the perception of the fact that other people notice and recognise it. Different subjects can be identical if they have the same defining features. Identity develops and is subject to change.” (Требјешанин, 2001: 179, 226–227)

²For instance, forcible ethnic or religious assimilation annihilates a social group and its members continue to live as somebody else, within other (ethnic, religious) communities.

Clashes between the representatives of different identities most frequently occur due to intolerance towards prevalent (often irreconcilable) differences in their identities, so that expressing identity by one group gives rise to the feeling of being jeopardised among the members of other groups. This feeling, although frequently unjustified, results in conflicts and new threats. This results in: *threats to identity* (e.g. denying the right to religious freedoms, to practicing religious rites, the use of national and ethnic symbols, etc.), *threats against manifestations of identity* (e.g. destruction of religious and cultural facilities and historic monuments, preventing their construction, demolishing graveyards, libraries, museums, etc.), *or threats to individuals or communities because of their identity* (e.g. discrimination, physical violence, terrorism or war against members of another ethnic or religious community, genocide, ethnic cleansing, urbacid, forceful assimilation of a group, etc.) (Мијалковић, 2015a: 17).

It is difficult to understand and, even more so, to explain the fact that the humanity, although at the summit of its technological development and globalisation in which, logically, group identities should be weakening in favour of belonging to the global village, should still be burdened by problems stemming from tensions among various national, ethnic, and religious groups. Unfortunately, these problems in Europe appear to be increasing both in the scope and number.

Following World War Two, Europe became the destination of many migrants from the East. Furthermore, liberalisation of migration policy in the context of Euro integrations has allowed for mass migration towards the European Union member states, primarily the ones with 'strong economies'. Simultaneously, the conflicts of recent years have intensified in the territories of central Euro-Asian states (Afghanistan, Iraq, Syria), which has in turn incited mass migration, again in the direction of Europe. A large number of these migrants are of Islamic confession.

Unprecedented wave of (alleged) refugees (allegedly) seeking refuge in Europe in 2015 intensified the already existing feeling among some Europeans that immigrants pose a threat to their personal employment, living standard, welfare state and national economy, but also a threat to their (personal and collective) *European and Christian identity*. In these circumstances, racism and xenophobia thrive

among the domicile population, leading in turn to reaction of immigrants, whose rights, freedoms and protection are guaranteed by international law. At the same time, terrorist organisations which engage in armed conflicts in the area of central Euro-Asia take advantage of the negative response of the Europeans to the migrant crisis as a pretext for undertaking terrorist attacks, although this is in fact retaliation for NATO forces' engagement in the bombing of Afghanistan, Iraq and Syria or the so-called *Islamic State*.

Such an attack occurred in Paris (in the suburb of Saint-Denis) on 13 November 2015 (the so-called Paris black Friday 13th; French 9/11) when 129 people were killed, around 350 injured and substantial material damage caused. Actually, it was a series of synchronised terrorist attacks on six locations (the *Stad de France* stadium, the *Bataclan* concert hall, and a number of cafés and restaurants). Perpetrators of those terrorist attacks were radical Islamists, mostly residing in Europe (France, Belgium). But there were also some terrorists with Syrian passports. It was established that the terrorists had been in Syria, Pakistan and Iraq prior to the terrorist attacks, where they had also participated in terrorist attacks. The Islamic State claimed responsibility for the attacks and stated that they were "retribution for Syria".³

A little less than a year before the attack, radical Islamists (brothers Said and Cherif Kuachi) carried out a terrorist attack against the headquarters of the satirical weekly *Charlie Hebdo* and a Jewish store (also in Paris), claiming the lives of 12 civilians and a police officer, and in 2012 a radical Islamist (Mohammed Merah) killed seven French soldiers and Jews in Montauban and Toulouse. In 2016, on the anniversary of the attack against the head office of *Charlie Hebdo*, another terrorist attack was launched, fortunately without any victims.

Those attacks had obviously been deliberately planned and based on intelligence findings of terrorist organisations (see: Мијалковић, 2010: 101–114, Мијалковић, 2011, 74–92). This contributed to increasing the fear of "Islamic terrorism", threatening to

³After the ISIL had publicly claimed responsibility for terrorist attacks in Paris, French Public Prosecutor Francois Molinssaid in a press release that it was established that the attackers of the Bataclan concert hall had mentioned Syria and Iraq.

evolve into a more serious and lasting conflict. The increase of this fear has certainly been sparked by the migrant crisis and the mass immigration of Muslims to Europe.

About ‘Islamic Terrorism’

The phrase ‘Islamic terrorism’ is frequently used in the media, but also in professional and even the highest scientific circles. Thus a large and traditionally peaceful religion - probably not maliciously, but certainly unjustifiably - becomes labelled as extremist, and its believers as extremists and terrorists. This stigmatisation creates prejudice that all or most Muslims are extremists or that they support terrorism, wars and other forms of political violence.

However, the opposite is true: Islam is basically constructive and tolerant religious ideology, which recognises and appreciates other traditional religions, including Christianity.⁴ It is therefore justifiable to speak only of *terrorism of Islamic extremists*.⁵ They include those who politicise religion and misinterpret religious norms because they strive to achieve illegitimate objectives, most frequently by violent means, and their followers. Those are the so-called religious fundamentalists and fanatics.

Religious fundamentalism is uncritical acceptance, respect and practice of religious fundamentalists, i.e. religious dogmas (teachings and rules of conduct *that are not subject to criticism*) as the only truth, accompanied by exclusive and intolerant attitude towards other beliefs (Милошевић, 2001: 212). In the context of Islam, it is particularly dangerous if the ‘preacher’ (a religious authority or another propagator) uses tendentious interpretations of Koran and other holy scriptures to indoctrinate the followers with the ideas of violence as the only means of achieving higher goals. One of those goals is certainly

⁴None of the major religions promotes evil, but only the good in different ways. If all Christians consistently adhered to the teachings of Christ, all Muslims to Koran, all Jewish people to Torah (the Pentateuch of Moses) all insecurity that originates from man would be eradicated (Стајић, Мијалковић и Станаревић, 2013: 190–191).

⁵*Extremism* (Lat. *extremum* – excess, exclusivism) in its original meaning signifies exaggeration, the quality of being uncompromising, irreconcilable (of attitudes, views, etc.). By analogy, *an extremist* is a supporter of extreme measures, a follower of extremism (Вујаклија, 1986: 268).

the establishment of Islamic states wherever Muslims live, as well as scoring a victory in opposing the cultural domination of the West and its influence on the Islamic world. 'Super means' for achieving this goal is certainly the story of Jihad – Holy War against the infidel. This is one of the largest 'spin-frauds' ever, maliciously interpreting the term as enslaving and destroying everything that is not Muslim, on behalf and for the benefit of the Muslim states and for the glory of the Great Allah.⁶

Further, *religious fanaticism* includes committing crime due to passionate uncritical infatuation by ideology of extreme religious fundamentalist, which includes readiness for personal sacrifice and, in some extreme conditions, also a readiness for individual or mass sacrificing of others. The term is especially related to ideologies advocating waging wars, religious or ideological extremism.⁷

Contemporary discourse most frequently or even exclusively relates fanaticism and fundamentalism with Islam, in part because of cruel conflicts in which Muslim states are involved, and partly because of increasingly frequent (suicide) bombings that have claimed numerous lives. This has contributed to strengthening the already mentioned prejudice against Islam and Muslims as extremists. As only extreme Muslims are involved in these acts of fanaticism and fundamentalism, it is justifiable to speak only of *radical (extreme) Islamists*, or *violent Islamism*, and hence about *Islamist* and by no means Islamic terrorism (Мијалковић, Милошевић, 2013: 264). Currently, the major stronghold of Islamist terror is the so-called *Islamic State*.

The Islamic State (IS; or *الدولة الإسلامية*, *al-davla al-islamija* in Arabic) or the Islamic State of Iraq and the Levant (ISIL) or the Islamic State of Iraq and Syria (ISIS) is the unrecognised terrorist state which controls large parts of Iraq and Syria and nominally has control

⁶This is a typical interpretation of the so-called *militant theologians* who see jihad as armed action aimed at spreading Islam, but also at its defence. Propagating militant fundamentalism has built a militant function of jihad, although Koran clearly states that "pagans should be converted to faith, not by wars, but with wisdom and good conduct" (Божовић, Симић, 2010: 73).

⁷In Lat. *fanaticus* (carried away, ecstatic, exalted) denotes fascination, overt loyalty or zeal, excessive infatuation (with an idea, nation, religion, party, etc.) (Вујаклија, 1986: 953; see also: *Fanatizam*).

over small parts of Libya and Nigeria (around ten million people). It was self-proclaimed on 3 January 2014 by the militant Sunnifundamentalists – the Salafists, who proclaimed (the unrecognised) statehood. In mid-2014 (on 29 June) a caliphate was proclaimed, in which there is no room for Christians, Jesuits and Shiites, who are exposed to war crimes and genocide.⁸

The ISIL has been active for several years in the combat against Shiite orthodox formations, and against the Iraqi government following the US withdrawal. Its activities in Iraq had been significantly reduced until 2012, and it was not considered to be an important factor. However, the outbreak of the civil war in Syria provided an opportunity for the ISIL to spread these activities westwards, to form an alliance with other Islamist groups and to obtain weapons, equipment and funds from the US and its allies. This, among other things, contributed to the taking of the Al-Raqqah city – the first large city controlled by Syrian rebels and the headquarters of the ISISL in 2012. The ISIL soon confronted other Islamist factions in Syria, leading to Al Qaeda’s order to dissolve in 2013, which ISIL leader Abu Bakr al-Baghdadi refused to do. This marked the official ideological breach between the ISIL and Al Qaeda (see: *the Islamic State*).

The ISIL followers are present in Afghanistan, Pakistan, Morocco, Algeria, Tunisia, Libya, Egypt, Yemen, Nigeria, the Philippines, the Federation of Bosnia and Herzegovina, and in the territory of the self-proclaimed Republic of Kosovo. In addition to this, they have unbelievable financial means at their disposal, which virtually “allows the perpetration of terrorist attacks in the largest part of the world” (Вуковић, Мијалковић, Бошковић, 2011: 117–131).

The self-proclamation of the ISIL, large-scale terrorism, and counterterrorist operations of the Syrian army and armed forces of Russia and NATO, provoked migrations of unprecedented proportions. These generally move from Iraq, Syria, and Afghanistan towards economically more developed countries of Western Europe. The transit route has included the Republic of Serbia.

⁸The ISIL was originally formed as a militant group stemming from the Sunni fundamentalist groups that appeared in Iraq, following the US invasion; they launched armed operations against US and other western forces and then formally pledged allegiance to al Qaeda (see: *Islamic State*).

Threat of terrorism by radical Islamists in Europe and France

A question that has recently been asked repeatedly is where does Islamist terrorism in Europe⁹ and then in France stem from? Firstly, it is obvious that Europe, and France in particular, is the home of a large number of Muslims. Also, Europe and France are the (final or desired) destination of a large number of migrants from the areas controlled by the ISIL. This means that the number of Muslims in France, as well as throughout Europe, will rapidly grow, and it is probable that terrorists from among the ranks of ISIL will be among them, trying to pass themselves off as refugees and asylum-seekers. Finally, we cannot deny that unsatisfactory treatment of the migrants in the European states can be a cause of terrorism by Islamist extremists.

Secondly, radical Islamists are embittered by military actions of NATO in Afghanistan, Iraq and Syria, which involve French armed forces. Thus terrorism of radical Islamists is retaliation for the military operations of the French armed forces within the NATO operations and launching air raids against the mentioned states with predominantly Muslim population. The terrorists do not necessarily originate from the territories of the said states; they can be Muslims born in Europe, but also Europeans who have converted to Islam and who support radical Islamist ideologies.

According to a study of the *Pew Research Center*¹⁰, there are approximately 45 million Muslims living in Europe, which accounts for around 6 % of the population. The largest number of them live in Russia (about 16 million or about 11.7 % of the population, 14 million of them in the European part of Russia), France (about 4.7 million or about 7.5 % of the population), Germany (about 4.1 million or about 5 % of the population), Great Britain (about 2.9 million), Italy (about 1.6 million), Spain (about one million), Bulgaria (about a million or around 13.4 % of the population), the Netherlands (about a million or

⁹The most serious attacks include the series of bombings in Madrid railway on 11 March 2004, when 192 people were killed and 2,050 injured (the so-called 11-M attack or 11/3) and in London public transportation system on 7 July 2005, when 35 people died and 700 were injured.

¹⁰*PRC* is a non-government non-political research organisation with a headquarters in Washington, DC 20036.

5.5 % of the population), Belgium (about 6 %) and in Austria and Switzerland where they account for about 5.7 % of the population.¹¹

The demographic structure of the south-eastern European countries includes around 7.5 % of Muslims. Most of them live in Albania (about 2.6 million or about 82 % of the population) and in Serbia: with 280 000 (3.7% of the population) in the central part of the country and about 2.1 million (around 92 % of the population) living in Kosovo and Metohija. Bosnia and Herzegovina follows with about 1.6 million (around 42 % of the population), then Macedonia with 0.7 million (about 35 % of the population), Montenegro with 0.12 million (about 19 % of the population), Croatia with around 56 thousand (about 1.3 % of the population), and Slovenia with around 49 thousand (about 2.4 % of the population) (see: [U Evropi živi 45 milionamuslimana](#) - *There are 45 million Muslims living in Europe*).

It should be noted that the Muslim population in Europe is constantly growing: the number of Muslims in Europe has increased by 2 %, from 4 % to 6 % of the total population, for the past twenty years. It is assumed that the exponential growth will continue until 2030, when the figure will reach 8 %. This is not surprising because the European Union has become home of approximately 13 million Muslim immigrants since 2010. The Muslim population in Germany is composed mostly of Turkish immigrants, but there are also those from Kosovo and Metohija, Iraq, Bosnia and Herzegovina, and Morocco, while in France they are mostly citizens of former French colonies such as Algeria, Morocco, and Tunisia. Finally, Muslims are younger than other Europeans. The average age of Muslims in Europe at the beginning of this decade was 32, which is 8 years younger than the average age of other Europeans.¹²

The bulk of Islamic population, as well as the ‘law of large numbers’ which are particularly dangerous in the sphere of security¹³,

¹¹For the figures related to Muslim population in Europe see: [U Evropi živi 45 milionamuslimana](#).

¹²On the growth of the Muslim population in Europe see: *Kolikomuslimanazaistaživi u Evropi: 5 činjenicazbogkajih se starikontinentplaši*.

¹³In this case, it means that if only a few per milles of the overall number of Muslims in Europe are in fact radical Islamist, and if only a few per milles of the radical Islamists are ready to perpetrate terrorist attacks against the ‘West’, some of the European countries are seriously threatened by terrorism.

create conditions for the so-called *terrorist chain (re)action*, that is, for the implementation of the so-called strategy of *day-to-day terrorism*: hypothetically, European states can be affected by a series of terrorist attacks by radical Islamist who do not have to be immediately connected with the ISIL or members of terrorist organisations, but separate terrorist acts can encourage potential terrorists to resort to terrorism “in the name and for the glory of Allah”, copying their predecessors.

Response of French politicians to terrorist attacks and radicalisation of European citizens’ reaction against Muslims

It was ‘bad luck’ for European security that the terrorist attack in Paris 2015 coincided with the campaign for regional elections in France. It was used for ‘gaining popularity’ by French parties of the rightist orientation.

Generally, the times of crises, wars, great disasters and similar unfavourable situations and social upheavals present fertile soil for flourishing of national extremism. It is therefore clear why this phenomenon is colloquially referred to as ‘rightist workout’. Namely, abusing the voters’ patriotism, the parties of the extreme right strive to ‘profit’ by emphasising their alleged national values and interests, and resorting to negationism or marginalisation of the values and interests of (the members of) other nations. This is exactly what happened following the terrorist attacks of Paris 2015. The mistakes were made by both political opposition and the government.

Two days after the terrorist attack and the introduction of emergency state, the French Minister of the Interior Bernard Cazeneuve stated that a partial solution to the problem of Islamist terrorism was in closing down “*radical mosques*”, and that this proposal would be considered by the French government (see: *Vanredno stanje: Francuska zatvara radikalne džamije*).

At the same time, Marine Le Pen – the leader of the rightist party National Front wholeheartedly supported the suggestion for closing down “*radical mosques*” (*Marin le Pen: Zatvoriti radikalne džamije i uništiti islamistički fundamentalizam*). Several years earlier (in 2010) she raised the question of “illegal street prayers of Muslims” (i.e. religious rites and prayers that Muslims practice in public places

because there are no sufficient mosques - author's note), which she condemned and designated as "occupation without tanks or soldiers" (*Islam pretekaokatoličanstvo u Francuskoj*).

The situation was made additionally complicated by an initiative launched late in December 2015 by French Prime Minister Manuel Valls for amendments to the Constitution that would strip dual nationals convicted of terrorism of their French citizenship.¹⁴

This political rhetoric, supported by anti-immigration and anti-European views, 'spiced' by the terrorist attacks in Paris 2015 contributed to the victory of the party led by Marin Le Pen in the first round of the regional elections the same year.¹⁵

Restricting or denying religious identity will not solve the problem; on the contrary, it will spread and deepen it. Namely, according to some analyses, the total number of mosques in France has been almost doubled in the past ten years. Allegedly, there are more than two thousand mosques in France today. In addition to this, the director of the Grand Mosque of Paris (DalilBoubakeur) has been persistently pointing out that "it is necessary to double the number of mosques in France so that the Muslims could perform religious rites unhindered". This means that the number of mosques should exceed four thousand. At the same time, only 20 new Roman Catholic churches have been built in the past decade. Morethan 60 churches have been closed, many of which are designated to become mosques.¹⁶

It is obvious that there is an expansion of Islam, i.e. that the number of Muslim believers is increasing and the ideology of Islam is growing stronger as compared to increasingly passive Christianity. In the situation in which legal and legitimate Muslim community

¹⁴Revocation of citizenship would be a measure within the state of emergency in France which has been in place since the terrorist attacks in Paris of 13 November (*Francuskaoduzimadržavljanstvooptuženimazaterorizam*).

¹⁵ The victory in the second round of the regional elections was prevented by a coalition of parties led by the current president of France (the Socialist Party of Francois Holland) and his predecessor (The Union fora Popular Movement of Nicolas Sarkozy). Yet despite this, there remains concern because of flourishing national and religious extremism, especially because it strengthens radical rightist political parties.

¹⁶The results of a research conducted by *La Croix*, the Roman Catholic daily with the headquarters in Paris (*Francuskaoduzimadržavljanstvooptuženimazaterorizam*).

demands the number of mosques in France to be increased, the closure of mosques would be absolutely counterproductive.

Besides, there are no ‘radical mosques’, but only the ones that can be misused by radical Islamists. This means that the reaction of the French government must not target the mosques but the Islamist extremists.

Also, the closure of the mosques and threatening to deny dual citizenship to persons accused of terrorism (the so-called *tightening the belt on human rights, guillotining the human rights*) would spur disapproval of almost all, but may also enrage a large portion of Muslims who have nothing to do with the radical Islamists. This would probably give rise to great dissatisfaction, citizen disobedience, and quite possibly public unrest. Taking into consideration the ‘law of large numbers’ once again, it is quite possible that some of dissatisfied Muslims would become terrorists. This could also lead to France being denounced by the international community for restricting and denying religious rights and freedom to Muslims or discrimination against them.

These initiatives have more far-reaching effects with potentially identical consequences in other countries, primarily in Germany, Austria, Switzerland, Denmark, etc.¹⁷ Such moves by the governments of the ‘leading’ European countries might additionally

¹⁷For instance, German Chancellor Angela Merkel, who used to be regarded as “the refugees’ mother” because she had taken care of about 1.1 million people, early in February 2016 presented Germany’s plan to change its ‘open-door policy’ so that the Syrians and Iraqis taking refuge in Germany would have to return to their respective countries upon the cessation of wars; at the same time Austrian Minister for Foreign Affairs Sebastian Kurz stated that the Austrian government was planning to expel 50,000 refugees by 2019 and that the policy of welcoming the refugees was a mistake (*Крај избегличког раја у Немачкој*); Hungary continued its “barbed wire policy” which was accepted by Macedonia, Slovenia and Croatia; members of the Danish parliament have adopted a bill which provides for confiscating the property and valuables of asylum-seekers in excess of 10,000 Danish krone (\$1,450) in order to allegedly secure funds for supporting them, but also as a deterrent for many refugees against asylum-seeking (*Danska oduzimajmovinu izbeglicama*); similarly, Switzerland started confiscating sums of money exceeding 1,000 Swiss francs (€ 996) from the asylum seekers, whereby the refugees participate in the cost of the asylum-granting process. In Bayern and Baden-Wurtemberg money and valuables exceeding 750 US dollars or 350 dollars respectively are confiscated, etc. (*Nemački i švajcarski izbeglicama oduzimajmovac, Danska čekazakon*).

incite extremist Muslims in Europe and turn them against Europe and its citizens.¹⁸

Finally, many Europeans have seen the reception of refugees as “*terror of the kind governments against their citizens*” because they feel that opportunities have been denied to them in order to provide help for the immigrants. This explains the Europeans’ fear of losing jobs to the immigrants and the resulting inhospitality towards the ‘newcomers’.

This ‘incentive’ for growing racism and xenophobia is seriously ‘heated’ by some rightist parties and neo-Nazi movements which are gaining strength in France (the National Front), England (the British National Party), Germany (the National Socialist Underground), Austria (the Freedom Party of Austria), Greece (Golden Dawn), and other countries.¹⁹ This has resulted in animosity towards Muslims, advocating prevention of refugees from entering Europe and acts of animosity against refugees and migrants reflected in intolerance and discrimination, hate speech, insults against persons, dignity, ethnic, religious, racial and cultural characteristics, violent acts against life, body and property of minority members involving people being beaten up, burning and demolishing houses, burning and destruction of centres for asylum-seekers, burning and destroying cultural and historical objects, etc. (Мијалковић, 2015б). Extreme supporters of sports clubs have been resorting to such (ultranationalist and neo-Nazi) practice throughout Europe for a long time (Оташевић, 2012: 72–86).

It is clear that these tensions are generally based on different identities of the Muslims on one hand and the nationalists on the other, particularly the neo-Nazis, as the self-proclaimed “guardians of

¹⁸Potential extremism is additionally ‘heated’ by new latent conflicts between Turkey and the European Union: the Turkish leader Recep Tayyip Erdogan demanded 6 billion euro from Brussels and 24 billion euro from the rest of the world for taking care of refugees, along with the admission of Turkey into the European Union in exchange for not organizing transportation of 2.5 million refugees from Syria towards Bulgaria and Greece. Alleged excerpts from the transcripts of conversations that Recep Tayyip Erdogan had with Jean-Claude Juncker and Donald Tusk in Ankara on 16 November 2015 (*Ердогануцењуе ЕУ: Хоћу 30 милијарди шилва мишаљем 2,5 милиона избеглица*).

¹⁹ More on nationalistic, neoracial, xenophobic, and anti-migrant platforms of these parties in: Мијалковић, 2015б: 191–205.

Christianity and Europe” who are concerned for their living space and identity.

2015 Migrant Crisis, Identity and Terrorism

A particularly significant aspect of the problem of ethnic and religious identities is certainly the so-called 2015 Migrant Crisis. It encompasses an array of threats to security of people, states, and the international community caused by the wave of migration from the territory of central Euro-Asia (Iraq, Syria, Afghanistan, or the territories controlled by the self-proclaimed states of ISIL) towards the western European countries. In 2015 more than 625,000 migrants passed through the Republic of Serbia. This number included 579,518 migrants from the Middle East and Africa²⁰.

These mass migrations facilitate and provide cover for the movements of terrorists who falsely pretend to be refugees (most frequently by obtaining falsified passports, identity cards, and other transit and refugee documents). Entrance to any of the European Union countries allows them to move freely throughout the geospace of the Union. However, this fear is probably exaggerated, because the experiences from Paris 2015 indicate that the terrorists were mostly European citizens, with ‘European’ passports. One of the terrorists is known to have been a Syrian, who had arrived to France as a migrant via the territories of Greece, Macedonia and Serbia.

Unfortunately, a more realistic threat is less conspicuous: experienced terrorists are most frequently smuggled to the countries in which they plan to perform terrorist attacks through secret channels, and such complex smuggling operations infrequently involve organised crime.

Simultaneously, there is a much greater threat of terrorist activities by the so-called *second- or third-generation migrants*, than by the new ones. These include Muslims descending (as children and grandchildren) from the migrants who arrived in Europe following World War Two and who were born in Europe. In addition to them, there are a large number of European nationals who have been

²⁰On the situation with migrants in the Republic of Serbia in 2015 see: *Билтен Комесаријата за избеглице и миграције новећаном приливу миграната у 2015. години.*

‘converted’ to Islam, who support Islamist radical ideology and who have been indoctrinated by the radical Islamists. A number of European citizens were among the terrorists who carried out the 2015 terrorist attacks of Paris.²¹

Finally, the last mentioned group also includes some who have become supporters of this ideology of their own free will, without being influenced by the radical Islamists (who do not know them), going to such extreme levels of religious obsession and fanaticism, that they are ready to perpetrate acts of terrorism. An aggravating circumstance for Europe is that they are the nationals of European states and have European travel documents. A large portion of them participated in war conflicts in Afghanistan, Iraq and Syria, and would not refrain from terrorism as a way to achieve what they regard to be sacred Islamist goals.

The aforementioned extremists from the second and third generations of post-war Muslim refugees, indoctrinated Europeans and terrorists passing themselves off as false refugees and asylum-seekers are collectively referred to as ‘the European ISIL’.²² Dominant ideologists and strategists of radical Islamism count on this ‘fifth column’ in achieving their goals and consider their engagement to be

²¹The organizer of this terrorist ‘operation’ is believed to be AbdelhamidAbaaou (28), a Belgian national of Moroccan descent. He had appeared in a number of video materials advertising the Islamic State in which he appealed to Muslims, in French, to join his combat in Syria. He was sentenced to 20 years’ imprisonment for organising a network for recruiting participants in the war in Syria. SamyAmimour, who blew himself up in front of the Bataclan concert hall had been known to the members of the antiterrorist forces since 2012 for his attempt to join Al Qaeda in Yemen. A year later he managed to flee France and join the Islamic State in Syria. Bilal Hadfi (20) was the suicide bomber who blew himself up in front of the National Stadium (Stad de France) on Friday. He was a Frenchman of Moroccan origin. Salah Abdeslam (26) is a Belgium-born French national. His elder brother, BrahimAbdeslam (31) blew himself up using explosive in front of the Voltaire Café in Paris (*Kosuteroristikojisuubili 129 ljudi u Parizu?*).

²²Their vanguard used to be called ‘the white Al Qaeda’ because they were supporters of the ideology propagated by this terrorist organization. However, the ISIL ideology has in the meantime departed from the ideologyAl Qaeda, so that the ‘white Al Qaeda’ is not the same as the ‘European ISIL’, and both notions havenarrower scope and contents as compared to the notion of ‘European radical Islamists’.

an integral part of the so-called *third-front strategy* against the European states taking part in military operations against the ISIL.

Although it is not directly threatened by terrorism, the Republic of Serbia was recognised as part of the global counterterrorist ‘diabolic coalition’ of 60 states which “will be burned by fires of Allah’s fighters” in the proclamation of the Islamic State of November 2015. From the aspect of Islamist terrorism, the threats are not unrealistic, coming from the members, followers and devotees of Al Qaeda, Mujahidin, and extremist Wahabites who are present in the territory of Serbia (especially in Kosovo and Metohija and in the region of Raška), Montenegro, and Bosnia and Herzegovina, then Albanian *extremists and supporters* of ISIL, combatants returning from the battlefields of Syria and Iraq, fanatic admirers of the ISIL and terrorist falsely passing themselves off as refugees and asylum-seekers (Мијалковић, Бајагић, 2015: 30–32; Мијалковић, 2007: 75–92).

Potential targets of terrorists include state and religious institutions and critical infrastructure, but also diplomatic missions and staff of NATO countries (including France) and international organisations, both throughout Europe and in the territory of the Republic of Serbia.²³

Conclusion

Islamist terrorism must not be unequivocally related to or identified with Muslims and Islam because it involves an extremist minority that politicises and abuses religion in the furtherance of political goals by means of violence. This is particularly dangerous in the communities in which Muslims account for the majority of the population, as it may lead to stigmatisation and discrimination, but also to tensions that may evolve into conflicts with other social groups.

The threat of Islamist terrorism is realistic and rightfully referred to as being ‘global’. There are at least three reasons for this: first, there is a globally-ramified terrorist network which encompasses activities of numerous terrorist groups and organisations, supported by

²³In this respect, our Government has satisfactory capacities for confronting the occurrences of illegal migrations and related phenomena, including terrorism (Мијалковић и Маринковић, 2010: 41–61; Мијалковић, 2012: [49–65](#); Мијалковић, 2012: 96–113).

numerous individual fanatic followers, ready to perpetrate acts of terrorism out of their personal ideological convictions, “in the name and for the glory of Allah”, although they have not been recruited for that; second, the targets of possible terrorist attacks by extreme Islamists are located throughout the world, and these primarily include the symbols of NATO, global western-type capitalism, domination and life-style; finally, the tendency of Islamist terrorists to acquire weapons of mass destruction and use them could have consequences on a global scale. Such a scenario is not unrealistic given the fact that towards the end of 2015 (December 7) the media all over the world broadcast the news that the European Union authorities had published data showing the ISIL terrorists having engaged biologists, physicists and chemists to produce weapons of mass destruction.

Although potential targets of attacks by Islamist terrorist are located all over the world, their choice will probably be narrowed down to the countries which are most active in air raids against the ISIL forces, lines, infrastructure and resources. An “advantage” will be given to the targets that symbolize “Western culture and capitalism”. These are mostly situated in the most developed economies, which are at the same time the leaders of the European Union and NATO, but also in other countries where they have missions.

Finally, France continues to be a potential target of terrorist attacks, both in its own territory and in the territory of other states (diplomatic missions and consular representatives, economic, media, non-government and other offices). In this respect, the Republic of Serbia is a potential destination of terrorists against NATO and France, but also against the institutions and citizens of Serbia because the Republic of Serbia has joined the ranks of states which consider terrorism to be one of the greatest evils of the modern world.

References

1. *Fanatizam*, <http://sr.wikipedia.org/wiki/Fanatizam>, accessed on 2 February 2016.
2. *Francuska oduzimadržavljanstvooptuženimazaterorizam*, <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/10/Svet/2150838/Francuska+>

- [oduzima+dr%C5%BEavljanstvo+optu%C5%BEenima+za+teroriza m.html](#), accessed on 2 February 2016.
3. *Islam pretekao katoličanstvo u Francuskoj*, <http://www.pouke.org/verujem/index.php?topic=18767.0>, accessed on 19 December 2015.
 4. *IslamskaDržava*, https://sh.wikipedia.org/wiki/Islamska_dr%C5%BEava, accessed on 27 December 2015.
 5. *Kosuteroristikojisuubili 129 ljudi u Parizu?*, <http://www.dnevnevesti.rs/hronika/ko-su-teroristi-koji-su-ubili-129-ljudi-u-parizu/>, accessed on 20 December 2015.
 6. *Kolikomuslimanazaistaživi u Evropi: 5 činjenicazbogkijih se starikontinentplaši*, <http://www.newsweek.rs/svet/56020-koliko-muslimana-zaista-zivi-u-evropi-5-cinjenica-zbog-kijih-se-stari-kontinent-plasi.html>, accessed on 25 December 2015.
 7. *Marin le Pen: Zatvoriti radikalne džamije i uništiti islamistički fundamentalizam*, <http://www.blic.rs/vesti/svet/marin-le-pen-zatvoriti-radikalne-dzamije-i-unistiti-islamisticki-fundamentalizam/et961nq>, accessed on 27 December 2015.
 8. *Nemačka I Švajcarska izbeglicama oduzimaju novac, Danska čeka zakon*, <http://azilsrbija.rs/nemacka-i-svajcarska-izbeglicama-oduzimaju-novac-danaska-ceka-zakon/>, accessed on 2 February 2016.
 9. *Otkriven identitet krvnika: Napadač sa sirijskim pasošem je prošao kroz Grčku*, <http://www.blic.rs/vesti/svet/otkriven-identitet-krvnika-napadac-sa-sirijskim-pasosem-je-prosao-kroz-grcku/qs53p4w>, accessed on 20 December 2015.
 10. *U Evropi živi 45 miliona muslimana*, http://minber.ba/index.php?option=com_content&view=article&id=11991:u-evropi-ivi-45-miliona-muslimana&catid=56:vijesti&Itemid=80, accessed on 7 December 2015.
 11. *Vanredno stanje: Francuska zatvara radikalne džamije*, <http://www.blic.rs/vesti/svet/vanredno-stanje-francuska-zatvara-radikalne-dzamije/wy4qeZR>, accessed on 27 December 2015.
 12. *Биланс за 2015.: Кроз Србију прошло 625 000 миграната*, Информер of 28 December 2015.
 13. *Билтен Комесаријата за избеглице и миграције посвећен повећаном приливу миграната у 2015. години*, Комесаријат за

- избеглице и миграције Републике Србије, http://www.kirs.gov.rs/docs/aktuelno/20160119_newsletter_sr.pdf, accessed on 2 February 2016.
14. „Ердогануцењуе ЕУ: Хоћу 30 милијарди или вам шаљем 2, 5 милиона избеглица“, *Информер* of 10 February 2016.
 15. *Крај избегличког раја у Немачкој, Политика* of 2 February 2016. *Danska oduzima imovinu izbeglicama*, <http://www.slobodnaevropa.org/content/danska-oduzima-imovinu-migrantima/27512056.html>, accessed on 2 February 2016.
 16. Мижалковић, С., (2012b). The principles and standards of combating trafficking in human beings in the Republic of Serbia, *Science – Security – Police: Journal for Criminalistic and Law, No. 1, Academy for Criminalistic and Police Studies, Belgrade, 2012, pp. 49–65*.
 17. *Pew Research Center*:<http://www.pewresearch.org/>.
 18. Weaver, O., (2003). European Security Identities 2000, *European Security Identities* (eds. Burgess, P., Tunander, O.), PRIO Report 2/2000, Oslo, pp. 29–55, u: *Reformasektorabezbednosti*, (ur. Hadžić, M.), Institut G 17 plus i CCVO, Beograd, 2003.
 19. Божовић, Р., Симић, В. (2010) *Речник Ислама*, Друштво српско-иранског пријатељства у Београду, Друштво иранско-српскоцрногорског пријатељства у Техерану, Београд.
 20. Вујаклија, М., (1986). *Лексикон страних речи и израза*, Просвета, Београд.
 21. Вуковић, С., Мијалковић, С., Бошковић, Г., (2011). Превенција прања новца и финансирања тероризма – основне методе и могућности, *Наука – безбедност – полиција*, број 2, Криминалистичко–полицијска академија, Београд, 2011.
 22. Мијалковић, С. (2015b). Савремени неонацизам и живот у Европи, *Правни живот – часопис за правну теорију и праксу*, број 9, Удружење правника Србије, Београд, pp. 191–205.
 23. Мијалковић, С., (2007). Криминалистичко–обавештајни рад у превенцији међународних организованих илегалних миграција, *Наука – безбедност – полиција*, број 1/2007, Криминалистичко–полицијска академија, Београд, 2007, pp. 75–92.
 24. Мијалковић, С., (2010). Обавештајне структуре терористичких и криминалних организација, *Наука – безбедност – полиција*,

- број 2, Криминалистичко–полицијска академија, Београд, pp. 101–114.
25. Мијалковић, С., (2011). Обавештајно-безбедносне службе и национална безбедност, *Безбедност*, бр. 1, МУП РС, Београд, pp. 74–92.
26. Мијалковић, С., (2012а). Методолошки оквир једног научног истраживања организованог криминала и тероризма, *Безбедност*, број 2, МУП РС, Београд, 2012, pp. 96–113.
27. Мијалковић, С., (2015а). *Национална безбедност*, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2015.
28. Мијалковић, С., Бајагић, М., (2015). Премисе и смернице израду националне стратегије Републике Србије против тероризма, *Супротстављање савременом организованом криминалу и тероризму VI*, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, pp. 30–32.
29. Мијалковић, С., Маринковић, Д., (2010). Криминалистичка методика доказивања кривичног дела трговина људима, *Безбедност*, број 1, МУП РС, Београд, pp. 41–61.
30. Мијалковић, С.; Милошевић, М., (2013). *Савремене обавештајне службе: организација и методика обавештајног, безбједносног и субверзивног дјеловања*, ВШУП, Бања Лука.
31. Милошевић, М., (2001). *Систем државне безбедности*, Полицијска академија, Београд.
32. Миљановић, В., 2013. Савремени поморски тероризам, *Безбедност*, број 1, МУП РС, Београд, pp. 109–121.
33. Оташевић, Б. (2012). Вандали у зидинама – хулиганизам у Србији, *Безбедност*, број 1, МУП РС, Београд, pp. 72–86.
34. Петровић, Д. (2014). Покушај одређења универзално прихватљиве дефиниције тероризма, *Безбедност*, број 1, МУП РС, Београд, pp. 23–40.
35. Стајић, Љ., Мијалковић, С., Станаревић, С., (2013). *Безбедносна култура – треће, измењено и допуњено издање*, Правни факултет Универзитета у Новом Саду, Нови Сад.
36. Требјешанин, Ж., (2001). *Речник психологије*, Стубови културе, Београд.
37. Хараламбос, М., Холборн, М., (2002). *Социологија: Теме и перспективе*, Голденмаркетинг, Загреб.

Изазови идентитета у контексту терористичких напада „Париз 2015“

***Апстракт:** Незапамћени талас избеглица које су тражиле уточиште у Европи током 2015. године, а које су највећим делом Муслимани, код појединих европљана појачао је већ постојеће доживљавање имиграције као претње личном запослењу, животном стандарду, социјалној држави и националној економији, али и као угрожававање сопственог (личног и колективног) – европског и хришћанског идентитета. Такве околности погодују развоју расизма и ксенофобије код домицилног становништва, али доводе и до реакције имиграната којима међународно право гарантује извесна права, слободе и заштиту. Истовремено, исламистичке терористичке организације злоупотребљају негативну реакцију европљана на мигрантску кризу као изговор за вршење терористичких напада, иако су напади заправо одмазда за ангажовање НАТО снага у бомбардовању Авганистана, Ирака и Сирије, а пре свега тзв. Исламске државе, односно вид борбе против културолошке доминације и утицаја глобалног Запада на исламски свет и „пут“ стварања исламских држава. Један од таквих мучких терористичких напада догодио се у Паризу крајем 2015. године. То је додатно подгрејало тензије које су, генерално, засноване на различитости идентитета Муслимана, с једне стране и националиста – екстремних десничара, а посебно неонациста – тобожњих „чувара хришћанства и Европе“, с друге стране. С тим у вези, у раду је учињен осврт на политизовање и злоупотребу Ислама (иначе веома мирољубиве и толерантне религије) у терористичке сврхе, због чега су неоправдано стигматизовани сви Муслимани, као и на реакцију европљана.*

***Кључне речи:** етницитет, религија, идентитет, „мигрантска криза 2015“, тероризам, људска безбедност, национална безбедност, европска безбедност, Париз, Европа.*